

ARVIOINTIKERTOMUS 2020

Ilomantsin kunta

Tarkastuslautakunta

ARVIOINTIKERTOMUS 2020

Sisällysluettelo:

○ 1. Tarkastuslautakunta ja sen toiminta.....	2
○ 2. Tilintarkastus.....	3
○ 3. Vuoden 2019 arviointikertomuksen aiheuttamat toimenpiteet.....	3
○ 4. Toiminnallisten taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	3
○ 4.1. Talousarvio ja –suunnitelma.....	4
○ 4.2. Toiminnan tavoitteet ja toteutuminen.....	5
○ 4.3. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	6
○ 4.4. Kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden tavoitteet ja niiden toteutuminen.....	7
○ 4.5. Kunnanhallitus.....	8
○ 4.6. Hyvinvointilautakunta.....	9
○ 4.7. Kuntaympäristölautakunta.....	10
○ 4.8. Investointitavoitteet ja niiden toteutuminen... ..	11
○ 5. Henkilöstöraportti 2020.....	11
○ 6. Hyvinvointikertomuksen vuosittainen raportointi 2020.....	12
○ 7. Talousarvio ja –suunnitelma.....	13
○ 7.1. Kunnan taloudellisen aseman kehittyminen.....	13
○ 7.2. Ilomantsin kunnan talouden tunnusluvut.....	14
○ 8. Vaikuttamistoimielimet.....	17
○ 9. Sosiaali- ja potilasasiamiesselvitys.....	17
○ 10. Jaostot, toimikunnat ja työryhmät.....	17
○ 10.1. Liikennetyöryhmä.....	18
○ 10.2. Katsaus sisäilmatyöryhmän toimintaan 2020.....	18
○ 10.3 Vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisotoimi.....	18
○ 10.4 Elinvoimajaosto.....	19
○ 11. Viranhaltijapäätökset.....	19
○ 12. Aloitteet.....	20
○ 13. Tarkastuslautakunta tuo esille seuraavat asiat.....	20
○ 14. Loppusanat.....	20

JOHDANTO

1 Tarkastuslautakunta ja sen toiminta

Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kunnan talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestäminen ja kuntakonsernin tarkastusten yhteen sovittaminen. Sen tulee 121§ mukaan arvioida kunnanvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen sekä palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuus-ilmoitusvelvollisuuden toteutumista ja on velvollinen saattamaan sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu seitsemän jäsentä, joista puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava valtuutettuja. Tarkastuslautakunnan jäsenten ilmoittamat esteellisyydet on otettu huomioon tarkastuslautakunnan työskentelyssä: Juha-Matti Sallinen on hyvinvointilautakunnan jäsen, kunnanvaltuuston jäsen Risto Ikonen on kuntaympäristölautakunta jäsen ja Pogostan Vuokratalot Oy/Hallituksen jäsen. Eija Hiltunen on kuntaympäristölautakunnan varajäsen.

Tarkastuslautakunnan jäseninä ja heidän henkilökohtaisina varajäseninään ovat kertomusvuonna 2020 toimineet:

Jäsen:

Risto Ikonen, puheenjohtaja, esittelijä
Juha-Matti Sallinen, varapuheenjohtaja
Eija Hiltunen
Silja Jeskanen
Sirpa Möller
Kalevi Mielonen
Taisto Vanhanen

Varajäsen:

Taisto Hassinen
Merja Kukkonen
Kirsi von Gross
Toivo Määttänen
Pekka Kymäläinen
Antti Lautanen
Kaija Ikonen

Sihteerinä on toiminut tilintarkastusyhteisön edustaja. (KPMG Julkishallinnonpalvelut Oy). Arvioinnin perustana ovat olleet kunnanvaltuuston talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä kunnanvaltuuston hyväksymä vuoden 2020 tilinpäätös ja henkilöstöraportti.

Vuoden 2020 toiminnan arviointia varten lautakunta on seurannut systemaattisesti lautakuntien ja kunnanhallituksen toimintaa saamiensa tietojen puitteissa. Tarkastuslautakunta on kokoontunut kertomusvuoden 2020 aikana 8 kertaa.

Arviointivuonna 2020 lautakunta on kuullut seuraavia henkilöitä:

- KinoMantsin toiminnasta, kirjastosta ja kirjastoautosta vastaavaa Jukka Hulkkoa 16.12.2020
- Kunnan uusi hallintojohtaja Jari Kattainen 11.11.2020 kävi esittäytymässä

Vuoden 2020 katselmukset:

- KinoMantsi, kirjasto ja kirjastoauto, Jukka Hulkko 16.12.2020
- Liikuntatoimen sihteerin Eini Ikonen 28.01.2021

2 Tilintarkastus

Ilomantsin kunnan tilintarkastajana jatkaa tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab. Sopimus sisälsi 2 optiovuotta, jotka otettiin käyttöön. Ilomantsin kunnan vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Kirsi Sova. Tilintarkastaja on esittänyt tilintarkastussuunnitelman tarkastuslautakunnalle 7.10.2020.

Tilintarkastaja on selostanut tarkastustyönsä etenemistä lautakunnan kokouksissa, saattanut esille tulleita asioita tarvittaessa suoraan ao. viranhaltijoiden tietoon sekä toimittanut tarkastuslautakunnalle muistiot tarkastustyöstä.

Tilintarkastaja on antaa kuntalain 125 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen 17.5.2021.

3 Vuoden 2019 arviointikertomuksen aiheuttamat toimenpiteet

Tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2019 arviointikertomuksen 3.6.2020 Kunnanvaltuusto käsitteli kokouksessaan 15.6.2020 vuoden 2019 arviointikertomuksen.

Hallintokuntien arviointikertomuksen käsittely:

Arviointikertomus ollut esillä ja käsitelty:

- Hyvinvointilautakunnassa 26.08.2020
- Kuntaympäristölautakunnassa 25.8.2020
- Kunnanhallitus 7.9.2020
- Kunnanvaltuusto 15.6.2020

Tarkastuslautakunnan huomioita vuoden 2020 annetuista palautteista:

Tarkastuslautakunta huomioi positiivisena, että hyvinvointilautakunta käsitteli 2020 arviointikertomuksen perusteellisesti ja toi lisätietoa mm. vapaa-aikapalveluiden kyselystä.

4 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen 2020

4.1 Talousarvio ja -suunnitelma

Kuntalain 110 §:ssä todetaan mm. että valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Ilomantsin Kunnanvaltuusto hyväksyi 25.11.2019 § 38 talousarvion vuodelle 2020 ja taloussuunnitelman vuosille 2021-2022.

Ilomantsin kunnan 2020 visiossa ja strategiassa korostettiin:

Elinvoimaa:

- yrittäjyyttä (tilat, työntekijät ja lupaprosessit)
- yhteiselo ympäristön kanssa
- digitalisaation osana arkea, etätyö, yhteys

Taloutta ja omistajaohjausta:

- Tasapainoinen talous
- omistajaohjauksen täytyy olla tavoitteellista

Hyvinvointia:

- Palvelut täytyy olla sekä lähipalveluina että sähköisesti
- Työllisyyttä

Talousarvio 2020

Talousarviossaan 2020 kunta toi esille lähivuosien talouden huolestuttavan heikkoja näkymiä. Lähivuosien aikana kunta aikoo kiinnittää erityishuomiota taloussuunnitteluun, seurantaan ja sen toteuttamiseen. Kunnan suurimmat tuloerät ovat verotulot sekä valtionosuustulot ja suurin yksittäinen menoerä Siun sote -kuntayhtymälle maksettava sosiaali- terveyspalvelujen maksuosuus. Vaihtelut näiden välillä näyttävät Ilomantsin kunnan talouden suunnan.

Vuoden 2020 talousarviossa näiden erien keskinäinen nettovaikutus olisi vuoteen 2019 verrattuna noin +1,6 milj. euroa. Vuoden 2019 talousarvioennuste oli 2,6 milj. euroa alijäämäinen. Talouden tasapainottamiseksi kunnan on löydettävä vielä milj. euroa säästettävää.

Ilomantsin kunta näki, että sopeuttamisohjelma, yhtiöittäminen ja muiden toimenpideratkaisujen vaikutus vuoden 2020 aikana käyttötalouden kustannukset laskisivat kustannuksia noin 0,5 milj. euroa, joten kunnan talousarvion 2020 alijäämä olisi kattamatta jäänyt 0,5 milj. euroa.

Talousarvion mukaan erityishuomiota kiinnitetään tulevaisuudessa sosiaali- terveyspalvelujen kustannuksiin, investointeihin ja kunnan palvelurakenteeseen. Kuntalain alijäämän kattamisveloitteen mukaan Ilomantsin kunnan tuloslaskelman pitää olla ylijäämäinen viimeistään vuonna 2022.

Tilakysymykset ovat talousarviossa esillä. Vuoden 2021 aikana edistetään palveluasumisen ja terveysaseman tilaratkaisuja yhdessä Siun soten kanssa. Palveluasumisen siirto Yläpihasta Pohjois-Karjalan kuntoutussäätiön omistamiin Toivonlahden tiloihin on suunnitteilla.

Ilomantsin kunnan jäsenyyksiin kuntayhtymissä ja yhtiöissä pysyvät vakiona. Ilomantsi osallistuu Pohjois-Karjalan kuntien yhteistoimintaan, mutta tekee myös omaa aktiivista edunvalvontatyötä.

Talousarviota on käsitelty laajemmin luvussa 7.

4.2 Toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kuntalain 113 §:n mukaan kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa.

Ilomantsin kunnan vuoden 2020 tilinpäätös valmistui kuntalain 113 § mukaan maaliskuun loppuun mennessä 29.3.2021 § 47.

Kunnanhallituksen 29.3.2021 hyväksymässä tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on asianmukaisesti kerrottu painopistealueiden ja kehittämiskohteiden sekä tavoitteiden toteutumisesta.

Kuntatalous on vuonna 2020 paremmassa kunnossa kuin mitä se oli vuonna 2019 koronan vuoksi. Kunnan talousarvio ennuste oli puolen miljoonan euron alijäämä. Sen sijaan kunnan tilikauden 2020 ylijäämää oli lähes kaksi miljoonaa euroa. Syitä merkittävään ylijäämään on monia. Kunta sai valtiolta yli miljoonaa euroa enemmän valtionosuuksia kuin vuonna 2019.

Valtionavut tekivät noin puolet 1,9 miljoonan euron tuloksesta. Lisäksi kunnassa toteutettiin menestyksekkäästi säästötoimenpiteitä ja kunta onnistui säästämään jo pelkästään henkilöstökuluissa noin miljoonaa euroa. Henkilöstön määrää onnistuttiin vähentämään vuodesta 2019. Merkittävimmät säästöt henkilöstökuluissa muodostui opetustoimessa lukuvuonna 2019-2020 tehdyt muutokset sekä kouluverkkomuutokset. Merkittävä säästö muodostui myös kunnan ostoliikennepalveluista viime kevään etäopetusjaksosta johtuen.

Kahden miljoonan euron laina otettiin kuntaliiton ennusteen takia. Kesäkuussa näytti siltä, että kassassa on vajetta ja kunta otti lainaa. Kunta otti kaksi miljoonaa euroa pitkäaikaista lainaa Kuntarahoitukselta voidakseen turvata palvelutoimintansa pandemian aikana. Kuntalainaa on 1992 € / asukas. Kunnalla on lainaa asukasta kohti vähemmän kuin muilla Pohjois-Karjalan kunnilla keskimäärin. Konsernivelka on tosin isompi kuin keskiverto muissa alueen kunnissa 4321 € / asukas.

Pandemia kasvatti terveydenhoitokustannuksia ja Siun Soten alijäämää. Alijäämän kattamiseksi kunnat tekivät yhteisen linjauksen sopimusohjausneuvottelussa lokakuussa 2020. Ilomantsin kunta teki vuoden 2020 tulokseen 300 t€ varauksen vuonna 2021 suoritettavaan maksuosuuden lisäkantoa varten.

Kunnan iso haaste on asukasmäärän lasku. Asukasmäärä on 4766 ja laski vuonna 2020 91 henkilöllä. Yli 65 -vuotiaiden osuus kasvaa koko ajan. Työmarkkinoilla työntekijöiden tarve ja työntekijät eivät kohdanneet. Vuoden lopun työttömyysprosentti oli 20%. Se on Pohjois-Karjalan keskitasoa, mutta korkeampi kuin maassa keskimäärin.

4.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomuksen mukaan kunnassa on noudatettu voimassa olevaa lainsäädäntöä ja hyvää hallintotapaa. Kunnanvaltuuston ja muiden hallintokuntien päätöksistä ole tällä hetkellä meneillään olevia valitusprosesseja. Tarkastuslautakunta toteaa, että toimintatapojen järjestelmällinen dokumentointi ja selonteko on nyt vuoden 2019 päivityksen jälkeen riittävässä kunnossa.

4.4 Kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kuntakonsernin muodostavat kunta ja sen määräysvallassa olevat yhtiöt, säätiot tms. yhteisöt. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdisteltävä ne kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Konsernijohtosta vastaa kunnanhallitus, ja sen valitsema konsernijaosto. Konsernijohtoon kuuluvat: Kunnanhallitus, kunnanhallituksen konsernijaosto, sekä kunnanjohtaja. Tarvittaessa myös muut kunnan johtoryhmän jäsenet, jotka esittelevät konsernijohtolle tytäryhtiöitä koskevia asioita.

Konsernijohton tehtävät ja toimivallan jako: Kunnanhallitus mm. vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle. Se vastaa myös omistajaohjauksen toteutumisesta ja organisoii konsernivalvonnan, määrää konsernijohtoon kuuluvien viranhaltijoiden, tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisö kohtaisen työnjaon.

Uusi konserniohje laadittiin tilikaudella 2018 ja kunnanvaltuusto hyväksyi sen 26.11.2018. Tämä konserniohje oli käytössä myös vuonna 2020. Kunta uskoo, että sen organisaatorakenne pysyy muutoksissa mukana. Sen omistamien yhtiöitten omistajaohjauksessa on riittävän jämää ja tavoitteellista päätöksentekoa, joka pohjautuu hallitusten jäsenien yhtiöitten toimialoihin liittyvää osaamista ja kokemusta.

Tarkastuslautakunta esittää harkittavaksi tähän jonkinlaista mittaria, ja mahdollisesti ulkopuolistakin asiantuntijanäkemyksiä, jos sellaista ei ole jo käytetty. Tiedonsaantia kunnan tytäryhtiöistä olisi hyvä tehostaa.

Konsernijaosto:

Konserniohje on omistajaohjauksen keskeinen väline. Konserniohjeen mukaan tarkastuslautakunta laatii suunnitelman konserninyhteisöjen tilintarkastuksen järjestämisestä ja huolehti tilintarkastuksen kilpailutuksesta. Tarkastuslautakunnalla on oikeus saada tytäryhteisöltä tietoja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen ja kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointia varten. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimitusjohtajan ja/tai hallituksen puheenjohtajan kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa.

Kunnanhallitus on päättänyt 23.9.2019 § 132 asettaa konsernijaoston toimikaudekseen 2019 - 2021 ja nimeää siihen kolme varsinaista jäsentä sekä valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Jaosto muun muassa arvioi ja seuraa yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä, sekä tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä kunnanhallitukselle. Se antaa ennakoarvion kunnan konserniohjeen edellyttämistä asioista.

Konsernijaosto on kokoontunut pitämään kaksi kokousta vuoden 2020 aikana. Kaikista osakeyhtiöistä tilinpäätökset ovat tulleet ajallaan. Tarkastuslautakunnalla ei ole tästä huomautettavaa.

Konserninelke on iso, 4 321 e / asukas. Konsernijaoston työstä ei voi julkisesti tiedottaa, sillä yritysten tiedot eivät ole julkisia. Tarkastuslautakunta miettii, voisiko konsernijaosto tuoda valmistelevaa työtä enemmän esille ja voisiko jaoston työ olla läpinäkyvämpää.

Kunnan välittömässä määräysvallassa olevat yhteisöt

Ilomantsin kunnan tytäryhtiöitä tulee johtaa tuloksellisesti ja kilpailukykyisesti ja yhtiöiden riskien hallinta tulee olla kunnossa. Tytäryhtiöiden on raportoitava Ilomantsin kunnanhallitukselle kaksi kertaa vuodessa, ensimmäinen raportti elokuun lopun tilanteen mukaisena ja toinen raportti joulukuun lopun tilanteen mukaisena. Tämän lisäksi tytäryhtiöiden tulee toimittaa kuntaan talousarvio ja toimintasuunnitelma vuosittain ennen sen lopullista hyväksymistä. (Ilomantsin Kunnanvaltuusto hyväksyi 25.11.2019 § 38 talousarvion vuodelle 2020 ja taloussuunnitelman vuosille 2021-2022.)

Kunnalla on yhdeksän tytäryhtiötä. Näistä kunnan 100-prosenttisesti omistamia on kolme: Ilonet Oy, Ilomantsin Yrityskiinteistöt Oy ja Kiinteistö Oy Pogostan Vuokratalot. Enemmistöosakkaana kunta on kuudessa osakeyhtiössä. Kunnalla on omistusta myös yhdessä osakkuusyhtiössä, Kalevanpirtti Oy:ssä, jonka enemmistöomistaja on Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö.

Kunnan omistuksessa ja taseessa olevien vuokra-asuntojen ja yritysten käyttöön vuokrattujen tilojen yhtiöittäminen saatettiin loppuun vuoden 2019 aikana. Kaikki vuokra-asunnot keskitettiin Kiinteistö Oy Pogostan Vuokrataloihin ja vuokrattavat yritystilat Ilomantsin Yrityskiinteistöt Osake-yhtiöön.

Asunto-osakeyhtiöiden suuri riski piilee tyhjenevissä vuokra-asunnoissa myös kirkonkylän keskustan alueella. Asuntojen kysyntä ja tarjonta on pidettävä hallinnassa. Kiinteistö Oy Pogostan Vuokratalot, Asunto Oy Ilomantsin Leppärinteen ja Asunto Oy Naarvantalon menestystekijät ja arviointikriteerit ovat olleet seuraavat:

Menestystekijänä olleen toiminnan ja talouden tasapainon arviointikriteerinä ollut tilikauden tulos tulisi tavoitteen mukaan olla suurempi kuin nolla. Tilojen hallinnan arviointikriteerinä oli tyhjien asuntojen määrä, jonka tulisi olla alle 8 prosenttia. Tilapäinen rakennustyövoima on parantanut prosenttimäärää verrattuna vuoteen 2019 (14 %).

Kiinteistö Oy Pogostan Vuokratalot Oy (kuntaomistus 100 %)

Tilikauden tulos vuonna 2020 heikentynyt vuodesta 2019 ollen 13 920,44 euroa (vuonna 2019 tilikauden tulos oli 26 795,74 euroa). Vuoden 2019 alusta lukien kunnan omistuksesta siirtyi kaupan myötä 91 asuntoa. Vuoden aikana yhtiön säännöt uusittiin vastaamaan nykyistä osakeyhtiölakia.

Asunto-osakeyhtiö Ilomantsin Leppärinne (kuntaomistus 70,5 %)

Tilikauden 2020 tulos oli tappiollinen 3 371,74 euroa. Hoitokulut ylittyivät talousarvioon verrattuna johtuen sähkökulutuksen kasvusta ja kirjanpitopalkkion noususta. Asetettu tavoite ei näin ollen toteutunut.

Asunto Oy Naarvantalo (omistusosuus 54,72 %)

Tilikauden tulos oli 28,42 euroa. Vuoden aikana on tehty tavanomaisia huolto- ja kunnossapitotöitä. Yhtiöllä ei ole pitkäaikaisia velkoja. Tarkastuslautakunta haluaa tuoda esille, että onko rakennuksen arvo kirjanpidossa oikealla tasolla. Tyhjien asuntojen kulut ovat kunnan tappiota.

Muiden Ilomantsin kunnan tytäryhtiöiden menestystekijänä on ollut toiminnan ja talouden tasapaino. Arviointikriteerinä olleen tilikauden tuloksen tulisi olla suurempi kuin nolla.

Ilonet Oy (omistusosuus 100 %)

Tilikauden tulos oli 8 970,27 euroa. Käyttäjätalouksia on noin 1 400 kpl. Vuonna 2020 yhtiöllä on ollut 22 valokuituverkkoon liitettyä taloyhtiötä.

Ilomantsin Lämpö Oy (omistusosuus 94,17 %)

Tilikauden tulos oli 86 167,29 euroa. Ilomantsin Lämpö Oy:n kaukolämpöverkosto, kaukolämpölaitteistot ja lämpökeskukset ovat vuokrattuina Nevel Oy:lle vuoden 2024 loppuun.

Kiinteistö Oy Taistelijan Talo (omistusosuus 78,57 %)

Tilikauden tulos oli tappiollinen 9 402,82 euroa. Kiinteistö on ollut vuokrattuna yrittäjälle ajalla 1.5.-30.9.2020

Kiinteistö Oy Ilomantsin Virastotalo (kuntaomistus 71,32 %)

Tilikauden tulos oli 43 833,21 euroa. Kiinteistö Oy on Ilomantsin kunnan ja Vismare Oy:n omistama yhtiö. Suunnitelmalliset vuosikorjaukset tulevat edelleen jatkumaan tulevien vuosien aikana.

Kiinteistö Oy Ilomantsin Liikekeskus (kuntaomistus 90,4 %)

Tilikauden tulos oli tappio 8 075,13 euroa. Tappiosta huolimatta yhtiön tila on vakaa.

Ilomantsin Yrityskiinteistöt Oy (omistusosuus 100 %)

Tilikauden tulos oli 5 288,93 euroa. Rakennuskanta on Savotantien hallia lukuun ottamatta kunnossa.

Kuntayhtymät

Ilomantsin kunnan omistusosuus:

Pohjois-Karjalan Koulutus kuntayhtymä (omistusosuus 3,5%)

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja sairaanhoitopalvelujen kuntayhtymä (omistusosuus 3,39%)

Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto (omistusosuus 4,29%)

Pohjois-Karjalan kuntoutussäätiö ja Ilomantsin Museosäätiö eivät merkittävästään huolimatta kuulu kuntakonserniin.

Kunnan omistusosuuksissa ei ole tapahtunut muutoksia tilikauden 2020 aikana.

4.5 Kunnanhallitus

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta, sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallituksen tärkeänä tehtävänä on kehittämistoiminta ja siihen liittyvä hanketoiminta. Kunnanhallituksen tulosalueet ovat yritys- ja elinkeinotoimi, talous ja laskentapalvelut, henkilöstöasiat ja työllistäminen, luottamushenkilöhallinto, ruokapalvelu, tietotekniikka ja maaseutupalvelut.

Kunnanhallitus kokoontunut 18 kertaa vuonna 2020. Vuoden 2020 toimintoja leimasi korona -aika joka vaikutti talouteen, työllisyyteen, palveluihin ym. tapahtumiin ja harrastuksiin. Kunnanhallitus teki mm. seuraavia päätöksiä:

-Valitsi uudeksi hallintojohtajaksi Jari Kattaisen

- Kyläkoulujen lakkauttamisesta johtuvasta muutoksesta johtuen kunnanhallitus päätti aloittaa Ilomantsin kunnan opetushenkilöstön, kiinteistönhoidon ja ruokapalveluhenkilöstön yhteistoimintaneuvottelut. Tästä seurasi merkittäviä kustannussäästöjä kunnan henkilöstökuluissa ja kiinteistökuluissa.

- Hyväksyi ja allekirjoitti vuoden 2019 alijäämäisen tilinpäätöksen.

- Aloitti koko kunnan henkilöstöä koskevat yhteistoimintalain mukaiset neuvottelut ja ohjeistaa hallintokuntia valmistelevaan toimia, joilla niiden toiminta ja talous sopeutetaan vastaamaan muuttuvia olosuhteita. Muun muassa edellä mainitut kyläkoulujen lakkauttamisesta aiheutuneet muutokset laskivat kunnan henkilöstökuluja.

- Käsitteli tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen (7.9.2020) ja päätti ryhtyä arviointikertomuksessa esille tuomiin ehdotuksiin ja toimenpiteisiin yhdessä kuntaympäristö ja hyvinvointilautakunnan kanssa. (Esim. Ympäristöasioiden lisäresurssien tarve)

- Valmisteli kyläkoulujen myyntiin asettamisesta valtuuston päätöksen mukaisesti. (Iknonvaara ja Lylykoski.)

- Hyväksyi kunnan elinvoimaohjelman ja esitti sen edelleen valtuustolle hyväksyttävästi.
- Esitti valtuustolle hyväksyttäväksi, että seuraavalle kaudelle valtuutettujen määrää vähennettäisiin 21 henkilöön 27 sijaan.

Hyvinvointi, elinvoima ja talous olivat kuntastrategian painopistealueita.

Poimintoja tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta:

Pandemia kasvatti terveydenhoitokustannuksia ja Siun soten alijäämää. Tämän kattamiseksi kunnat löysivät yhteisen linjauksen kuntayhtymän sopimusohjausneuvottelussa. Merkittävä uudistus kunnan terveydenhoidon kannalta on muuttaa Kuntoutussäätiön entiset tilat uudeksi soteasemaksi.

Kunta toteutti yksinyrittäjien koronatuen maksatuksen hakemallaan valtionavustuksella yhdessä Business Joensuu Oy:n kanssa, jolta kunta ostaa elinvoimapalvelut. Koronan vaikutus Ilomantsin elinkeinoelämään ei koitunut loppujen lopuksi niin pahaksi kuin ennakoitiin (paitsi ravintola -ja matkailualalla.) Yrittäjät käyttivät vapautuneen ajan yritystoimintansa kehittämiseen. Tästä kertovat Business Finlandin ja Ely-keskuksen tukemat hankkeet, joita paikalliset yritykset hakivat yli 830.000 €. Tukimahdollisuutta hyödynsi 31 yrittäjää. Lisäksi kunnan valtionavustuksella myöntämää yksinyrittäjien tukea sai 38 yrittäjää. Valtionavustus-säännöksen mukaisesti kunta palautti käyttämättä jääneen 112 000 €.

Toimintakertomuksen mukaan edunvalvonnan lisäksi yhä merkittävämpään rooliin nousee verkostoyhteistyö ja kumppanuussopimukset. Kunnan elinvoimaohjelma uudistettiin ja valtuusto hyväksyi uuden ohjelman 9.11.2020.

Vuoden lopussa työttömyysprosentti oli 20, mikä oli kolmanneksi korkein Pohjois-Karjalassa. Työpaikkojen määrä ei ole riittävä ja työpaikkojen sekä työttömien välillä on kohtaamishaastetta. Kunta jäi pois suunnitteilla olleesta työllisyyden kuntakokeilusta. Siinä TE-toimen henkilöresurssi olisi pienentynyt. Kunta on varautunut vuonna 2021 omaan työllisyshankkeeseen.

Ympäristöasia on jäänyt edelleen kunnassamme varsin vähälle huomiolle. Työntekijäresurssien vähyys aiheuttaa tarpeettomia viiveitä asiain käsittelyssä. Tarkastuslautakunta esittää, että budjetoinnissa tulisi varata rahaa asian korjaamiseksi koronatilanteen hellittäessä.

4.6 Hyvinvointilautakunta

Hyvinvointilautakunnan vastuualueeseen kuuluvat päivähoido-, perus- ja lukio-opetus sen hallinto sekä kirjasto- ja kulttuuritoimi, liikunta- ja nuorisotoimi sekä kansalaisopisto.

Toiminnan painopistealueet ja kehittämiskohteet olivat 2020 pitkälti samat kuin 2019. Perhekeskus- ja kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen, seudullisen ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman jalkauttaminen. Ilomantsin lukion elinvoiman ylläpitäminen ja nuorisotila-toiminnan kehittäminen.

Kuntalaisten palveluissa keskeisiä olivat kirjastopalveluiden kehittäminen, kansalaisopistopalvelut sekä pyrkimys hyvin hoidettuihin retkeilyreitteihin ja liikuntaympäristöihin.

Yllä olevat asiat on kunnassa otettu huomioon talousarvioin sopeuttamisohjelmassa. Ohjelmaan on kirjattu mukaan kouluverkon ja hallinnon tarkastelu. Lautakunta on ottanut tavoitteekseen jatkaa kehittämistoimia kulloisenkin talousarviovuoden painopisteillä. Vapaa-aika- ja nuorisotoimi saivat vuonna 2019 tehdyn kyselyvastauksista hyvän kuvan toimintojen riittävydestä ja vastaajien toiveista toiminnan kehittämisen pohjaksi. Omatoimitila tuli osaksi kirjaston toimintaa vuoden 2020 aikana. Tavoitteessaan lautakunta tulee

seuraamaan kouluverkon muutoksesta aiheutuneita toiminnanmuutoksia ja kustannuksia seuraavien vuosien aikana.

Tarkastuslautakunnan kohteena oli 2020 elokuvateatteri Kinomantsi, kirjastoauto sekä liikunta – ja nuoristoimi. Kunnan syrjäisen sijainnin takia palvelut ovat kuntalaisten hyvinvointia ajatellen tärkeitä.

KinoMantsissa on ollut katsojia keskimäärin 40/esitys vuosina 2018 – 2019. Esityksiä on ollut reilu 100/vuosi. Pientä laskua on ollut mutta katsojia edelleen vajaat 4 000/vuosi 2020. Kävijämäärät oli n. 1100 teatterin tiloissa järjestetyissä 27 tapahtumassa. Elokuvasäätiöltä on tullut rahoitusta elokuvateatterin toimintaan ja remontteihin. Elokuvateatterin tilat ovat restauroitu, viihtyisät ja hyvässä kunnossa. Elokuvateatterin toiminta on plussan puolella ja on kunnan palveluista ainoa, joka tuottaa.

Kirjastoautossa on ollut sama lainaajamäärä 10 vuotta. 14 % lainoista on kirjastolainoja. Valtiolta loppui tuki kirjastoautoille 2015. Yksi päivä kolmesta ajopäivästä viikossa on poistettu. Liikuntarajoitteisille kirjat tuodaan suoraan kotiin. Kirjastoautopalvelun tilanne uudelleenarvioidaan kirjastoauton kunnan mukaan. Auto on tällä hetkellä vielä hyvässä kunnossa.

Liikuntapalvelut toimivat ja ovat edullisia. Kunnan retkeilyreittejä ja pururatoja kunnostuksia on tehty omalla työvoimalla poikkeuksellisen paljon viime vuoden aikana koronasta johtuen. Liikuntapaikoista huolta pitävät henkilöt tekevät muita tehtäviä osaamisensa mukaan. Välineistöä on uudistettu kerhotoiminnan tarpeiden mukaan.

Uimahallin kävijämäärät on laskenut. Kävijöitä oli 9 500 vähemmän sen jälkeen kuin Toivonlahti muutti toimintaansa. Laskuun vaikuttaa koronaepidemian lisäksi myös senioriväestön määrän lasku ja työikäisten vähäinen kiinnostus. Lasku on ollut usean vuoden aikana tuhansissa. Kunta tarjoaa mm. maksuttomat aamujummat uimahallissa.

Nuorisotilat voisivat olla enemmänkin käytössä. Kyselyjä nuorille heidän toiveista tilan suhteen on tehty. Nuorison sitoutuminen on vähentynyt. Toisaalta on positiivinen ongelma – he harrastavat omatoimisesti enemmän. Henkilöstöressurit on suurin haaste. Nuoriso-ohjaaja on haussa. Päteviä hakijoita ei ole.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa. Itä-Suomen aluehallintovirasto antoi 17.3.2020 kuntien koskevat päätökset valtioneuvoston suositusten pohjalta. Ilomantsin kunta sivistystoimessa tehtiin päätöksiä toimintojen laittamista tauolle huhtikuun loppuun saakka. Osassa toimintoja taukoa on jatkettu syyskuulle saakka.

- kirjasto oli suljettu 13.5.2020 saakka
- kansalaisopiston kaikkien ryhmien toiminta keskeytettiin koronan ajaksi
- Liikuntahalli, kuntosali ja uimahalli olivat suljettuina sekä koulujen liikuntasalit syksyyn saakka.
- Elokuvanäytäntöjä ei järjestetty ennen syksyä
- Varhaiskasvatus toimi koko ajan

On huomioitava, että toimintarajoitusten lisäksi koronaepidemiolla on iso negatiivinen vaikutus kunnan talouteen. Kun elinkeinoelämä toimii vain osittain ja yritykset ovat lomauttaneet ja irtisanoneet henkilöstöään, verotulot laskevat. Myös kunnan toimintatuotot jäävät kertymättä niistä toiminnoista, jotka ovat rajoitusten takia suljettuina.

4.7 Kuntaympäristölautakunta

(Hallinto ja maankäyttö huolehtii rakennusvalvonnan viranomaistehtävistä, tarjoaa sisäisille asiakkaille suunnittelu-, rakennuttamispalveluita ja kehittää teknisen sektorin toimintoja. Lisäksi se huolehtii kunnan kiinteistöjen kunnosta ja asuntotoimen viranomaistehtävistä. Kuntatekniikka huolehtii kunnallistekniikan hoidosta sekä taajaman liikenne- ja viheralueiden kunnosta.)

Kuntaympäristölautakunta piti 7 kokousta vuonna 2020 jossa he käsittelivät normaalisti heille kuuluvia maa-aines ja ympäristölupia sekä muita teknisen puolen lupia esimerkiksi rakennuslupia. Erikseen mainittakoon, että vuonna 2020 uusi keittiö-ruokalarakennus (keskuskeittiö) valmistui ja otettiin käyttöön.

Lautakunnalla oli käsittelyssä kuntalaisaloitteita 5 kappaletta. Kuntalaisaloitteisiin lautakunta on reagoinut käytössä olevien resurssien puitteissa.

Pitkään käsittelyä odottaneita ampumaratojen ympäristölupia on ryhdytty hiljalleen käsittelemään. On hyvä että asia on lähtenyt eteenpäin.

4.8 Investointitavoitteet ja niiden toteutuminen

Vuoden 2020 talousarviokirjan mukaan investoinnit olisivat 1,1 miljoonaa €. Suurin yksittäinen investointi on talousarviokirjan mukaan Koidanvaaran silta 350 tuhatta €. Investoinnit eivät toteutuneet muutetun talousarvion mukaisesti. Muun muassa Koidanvaaran silta jäi kokonaan toteutumatta vuonna 2020. Investointimenojen yhteismäärä oli 547 tuhatta €. Euromääräisesti suurimmat investoinnit toteutettiin tilikauden aikana vesi- ja viemärlaitoksella yhteensä 181 tuhatta €.

Merkittävimmät yksittäiset investoinnit sen sijaan olivat alakoulun ja lukion sisäilmakorjaukset (112 tuhatta €) sekä Savotantien peruskorjaus (101 tuhatta €)

5 Henkilöstöraportti 2020

Henkilöstöraportti kertoo tiivistetyssä muodossa olennaisimmat tiedot henkilöstön määrästä, henkilöstörakenteesta, ja henkilöstömenoista. Se sisältää lisäksi tietoja henkilöstön tilasta mm. sairauspoissaoloista, työhyvinvoinnista ja työkyvyn ylläpitoa koskevista toimenpiteistä sekä johtamisesta.

Ilomantsin kunnan henkilöstön määrä oli vuoden 2020 lopussa 209 henkilöä. Henkilöstön määrä väheni 42 henkilöllä. Vakinaisten työntekijöiden keski-ikä on 53,1. Kunnalla oli vuonna 2020 työpaikkoja avoinna 8 kpl. Niihin oli yhteensä 39 hakijaa joista 37 täytti kelpoisuusehdot. Päättäneitä työsuhteita oli 19 kpl joista 15 johtui eläkkeelle jäämisestä. Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumman muutos edelliseen vuoteen oli -9,16 %.

Sairauspoissaolot olivat 17,34 pv/työntekijä. Tavoitteena ollut alle 10 pv/työntekijä ei toteutunut. Poissaoloja voi selittää koronatestauksista johtuvat karanteenit ja pitkät sairauslomamat. Tapaturmasta johtuvia poissaoloja oli 1,19 pv/työntekijä.

Työhyvinvointikysely toteutettiin joulukuussa 2020 sähköisenä webropol-kyselynä. Kyselyn tulos asteikolla 1-5 oli hyvä, kokonaisarvosanaksi muodostui 3,47.

Kyselyn pohjalta määriteltiin kuntakohtaiset yhteiset tavoitteet työhyvinvoinnin edistämiseksi vuosille 2021 ja 2022. Tavoitteet ovat:

1. Avoin, kannustava ja ratkaisukeskeinen keskustelu esimiesten ja työntekijöiden kesken
2. Organisaation sisäisen viestinnän tehostaminen.

Kehityskeskustelut käydään koko henkilökunnan kanssa kahden vuoden välein. Seuraava toteutetaan vuoden 2021 aikana.

Täydenniskoulutuspäiviä oli yhteensä 0,65 pv/työntekijä. Tavoite 1 pv/työntekijä ei toteutunut. Koronarajoitukset ovat varmasti vaikuttaneet lähiopetukseen, mutta verkkokoulutusta olisi hyvä hyödyntää enemmän. Kunnan henkilöstön koulutuksen tehostamiseen kunnan tulisi kiinnittää huomiota.

Työterveyshuollon nettomenot olivat tilinpäätöksen mukaan 248,91 €/henkilö. Tavoite alle 250 €/henkilö toteutui. Tarkastuslautakunta havaitsi, että kustannukset per työterveyskäynti olivat nousseet. Tarkastuslautakunta kehottaa valvomaan kustannusten kertymistä.

6 Hyvinvointikertomuksen vuosittainen raportointi 2020

Kuntalain 1 §:n mukaan hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Kunnan on seurattava lain mukaan asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin tilaa sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokauden aikana valmistettava laajempi hyvinvointikertomus.

Hyvinvointikertomukseen mukaan otetut tavoitteet ovat ohjanneet kunnan hyvinvointityötä sen jälkeen kuin ensimmäinen hyvinvointikertomus hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 2012. Osa asetetuista tavoitteista on jo saavutettu! Kunnan laaja hyvinvointikertomus on tehty vuosille 2017-2020. Seuraava tulossa uuden valtuustokauden alussa vuosille 2021-2025.

Kunnan hyvinvointitavoitteita tavoitteet ja huomioidut liittyivät 2020 elämänhallintaan, väestöryhmien välisiin terveyseroihin, lapsiin ja nuoriin.

Tästä voi nostaa esille että, Ilomantsi on ollut mukana Maaseudun sivistysliiton, Kuntaliiton ja Itä-Suomen yliopiston yhteisessä Kestävä Maaseutu -hankkeessa. Siinä pyritään nostamaan maaseutuasumisen hyviä puolia esille.

Poikkeusvuonna kaikki hallintokunnat toteuttivat vuoden aikana kunnanvaltuuston hyväksymän laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteita. Korona-aikana vapaa-ajan palveluissa löydettiin uudenlaisia kuntalaisia omaehtoiseen liikkumiseen ja harrastamiseen kannustavia toimintamuotoja.

Korona vaikutti hyvinvointia tuovien järjestöjenkin toimintaan hiljentävästi. Kansalaisopiston ja Liikuntatoimen oli osan vuotta tauolla. Kirjaston tavoitteena ollut omatoimikirjaston avaaminen ei toteutunut vuoden 2020 puolella. Kirjastoasioinnin vaativat muutokset ja asiakkaiden opastaminen jatkuvat 2021 alkupuolella.

Ikäihmisten osallistuminen harraste- viriketoimintaan ei toteudu riittävästi. Kansalaisopisto on Kansalaisen digitaidot -hankkeen avulla, digipalveluiden käytönopetusta on lisätty. Neuvontaa ja ohjeita laitteiden, ohjelmien ja palveluiden käyttöön sekä laitehankintoihin on annettu.

Ilomantsin terveystalot tulevat keskittymään Toivonlahteen. Rakentaminen on aloitettu suunnitelmien mukaisesti.

Vaikka valtuuston asettamista hyvinvointitavoitteista useat ovat kehittyneet toivottuun suuntaan, tuo kunnan ikärakenne ja väestökato edelleen haasteita. Kuntaan syntyi 22 lasta vuonna 2020. Vuoden 2020 väestö väheni 91 henkilöllä. Vuoden lopussa 2020 kunnassa oli 4766 asukasta. Huoltosuhde on laskenut vuonna 2019 vuoteen 2018 verrattuna ollen 85 (2018: 88,4)

7 Talousarvio ja -suunnitelma

Kunnan talousarvio vuodelle 2020 ja taloussuunnitelma vuosille 2021-2022 ovat luoneet tavoitteet ja puitteet kunnan toiminnalle. Talousarvio on tehty ohjeita noudattaen seuraavaksi kalenterivuodeksi ja taloussuunnitelma seuraavaksi kolmeksi vuodeksi, ottaen huomioon kunnassa hyväksytty talouden ja toiminnan tavoitteet.

Vuoden 2020 talousarvio oli 510 tuhatta € alijäämäinen. Kyseessä on kolmas alijäämäinen talousarviovuosi. Kuntalain alijäämän kattamisveloitteen mukaan Iloimantsin kunnan tuloslaskelman pitää olla ylijäämäinen viimeistään vuonna 2022. Alijäämän kattamiseksi kunnan tarkoituksena on kiinnittää huomiota sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannuksiin, investointeihin ja kunnan palvelurakenteeseen.

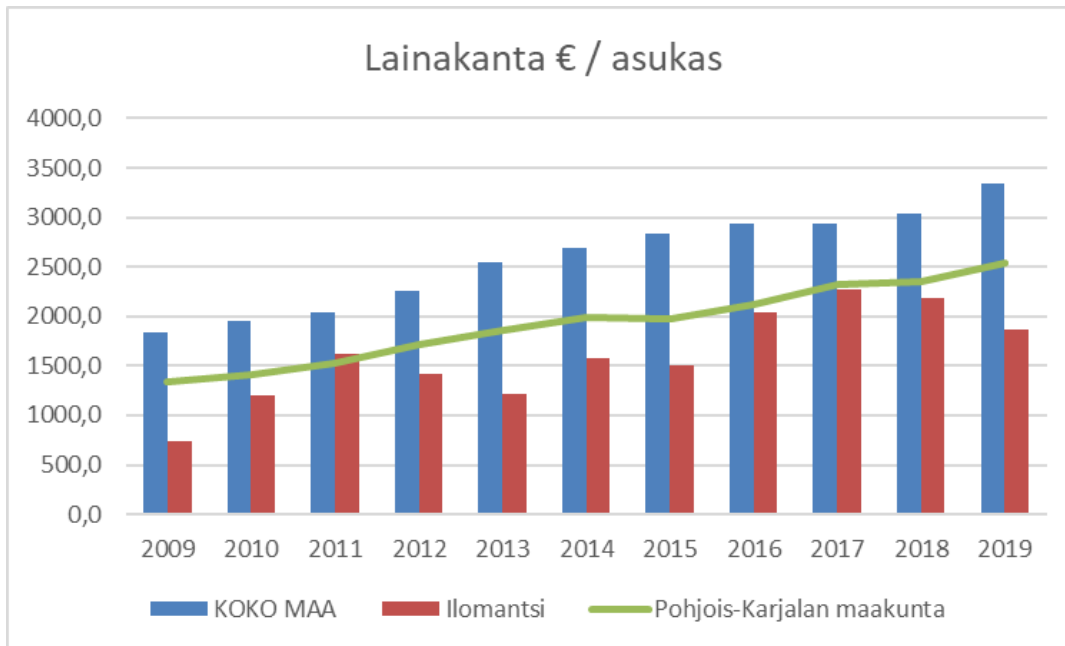
Kaikkien toimintatuottojen toteuma oli talousarviomuutosten jälkeen 103,0 %. Tuottojen ylitys johtui suurelta osin kunnan myyntituotoista (poikkeama + 330 tuhatta €) ja muista toimintatuotoista (poikkeama +201 tuhatta €). Saadut tuet ja avustukset olivat suhteessa talousarvioon merkittävästi pienemmät (poikkeama -218 tuhatta €). Tilikauden vuosikatteen muodostui noin 4 099 tuhatta €, ja tilikauden ylijäämäksi muodostui 1 953 tuhatta €. Tulos oli merkittävästi budjetoitua parempi. Kunta onnistui leikkaamaan henkilöstökuluista yli miljoona € ja palveluiden ostoista lähes 500 tuhatta €. Lisäksi Iloimantsin kunta sai verotuloja ja valtionosuuksia yhteensä 1 121 tuhatta € enemmän, kuin mitä talousarviossa oli arvioitu. Valtionosuudet sisältävät kunnan saamia koronatukia.

7.1 Kunnan taloudellisen aseman kehittyminen

Kunnan tilikauden 2020 ylijäämä oli 1 952 627,37 euroa (alijäämä vuonna 2019 oli -1 003 819 €). Kunnan merkittävään ylijäämään vaikutti edellä mainitusti valtiolta saadut suuremmat valtionavustukset ja kunnassa tehdyt säästötoimenpiteet niin henkilöstö- kuin muissakin kuluissa.

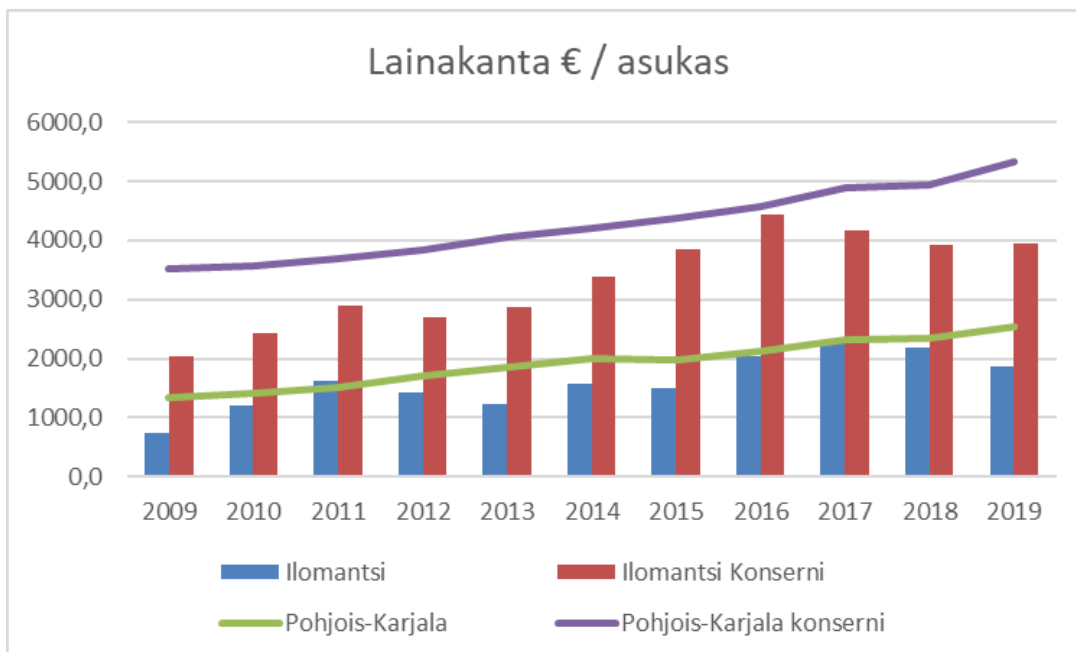
Kunnan kumulatiivinen edellisillä tilikausilla syntynyt ylijäämä on noin 6,1 miljoonaa €, joka sisältää jo vuoden 2020 ylijäämän. Kunnan omavaraisuusaste on 67,5 % (vuonna 2019 67,1 %). Alla olevassa kuvassa on esitetty tietoja kuntien yli/alijäämästä asukasta kohden. Iloimantsilla on kertynyttä ylijäämä 1 282 €/asukas (2018: 855 €/asukas).

Alla olevassa kuvassa mallinnetaan kunnan lainakannan kehitystä viime vuosina. Kunnalla on lainaa asukasta kohti vähemmän kuin muilla kunnilla keskimäärin. Lainakanta per asukas on pienempi kuin Pohjois-Karjalan kunnilla keskimäärin. 2020 lainaa asukasta kohden oli 1 992 € (2019: 1 868 €/asukas). Kunnan kokonaislainakanta on kasvanut tilikaudesta 2019 noin 4,5 %.

Konsernitilinpäätöksen lukujen kehitys mukaillee kunnan tilinpäätöstietojen suuntaa, koska kunnan luvuilla on olennainen painoarvo konsernissa. Tytäryhtiöiden lainakanta nostaa olennaisesti koko konsernin lainakantaa. Konsernin lainamäärä asukasta kohden vuonna 2020 oli 4 321 €/asukas (v. 2019 oli 3 953 €/asukas). Konsernin lainakanta on kasvanut tilikaudesta 2019 noin 9,3 %, eli enemmän kuin kunnan lainakanta.

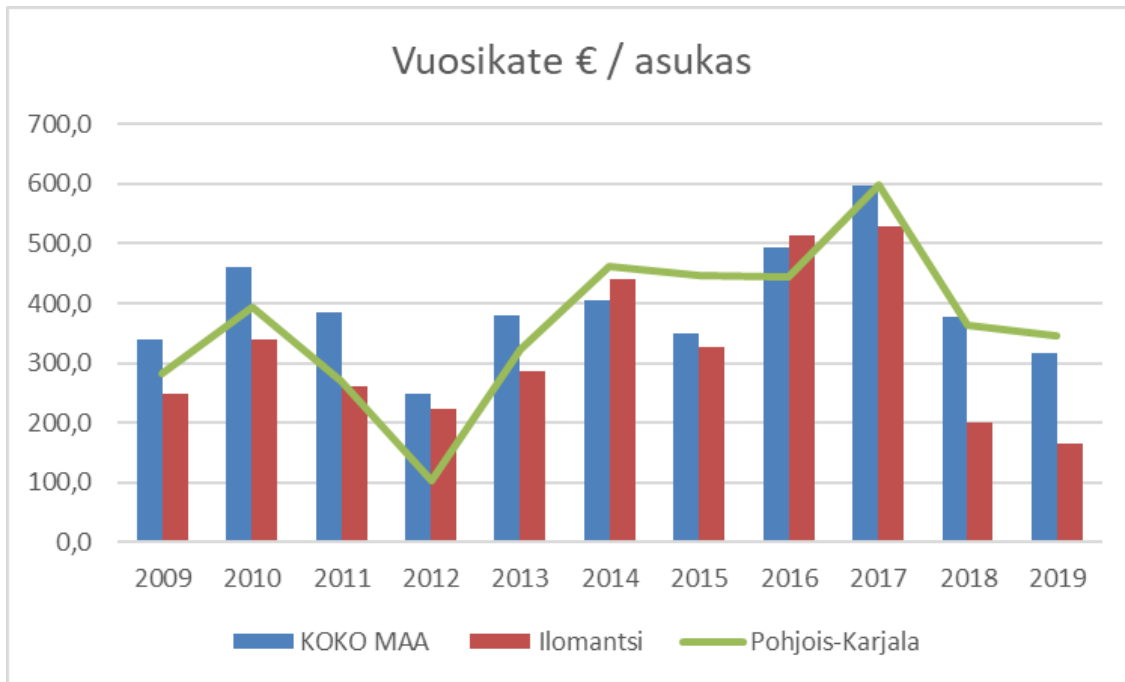
Alla olevassa kuviossa on esitetty lainakanta asukasta kohden kunnan lainakannan osalta sekä konsernin lainakannan osalta. Vertailutietona on käytetty Pohjois-Karjalan keskiarvolukuja. Kuvasta nähdään, että konsernin lainakanta on suurempi kuin kunnan lainakanta.

7.2 Ilomantsin kunnan talouden tunnusluvut 2010-2019

Alla esitettynä kunnan tunnuslukuja sekä niiden vertailutiedot. Tunnusluvuista huomaa vuosien

2018 ja 2019 vuosikatteiden pienenemisen. Kun vuosikate on yli 100 %, niin tulorahoitus on riittävällä tasolla. Kunnan vuosikate on ollut vuosina 2018-2019 alle 50 %, eli tulorahoitus on ollut riittämätön ja vuosikate ei ole riittänyt poistojen tekemiseen. Vuonna 2020 Iloimantsin kunnan vuosikate sen sijaan on 243 %. Kunnalle jäi vielä suunnitelman mukaisten poistojen jälkeen reilusti ylijäämäinen tulos. Kassan riittävyysaika on kasvanut merkittävästi ollen vuonna 2020 kunnassa noin 48 päivää (vuonna 2019 7 päivää) ja konsernissa noin 47 päivää (vuonna 2019 22 päivää). Tunnusluvuissa on kaikkien tunnuslukujen osalta havaittavissa parannusta aiempiin vuosiin verrattuna. Parannuksen on aikaan saanut vuoden 2020 reilusti ylijäämäinen tulos.

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tuloslaskelma										
	Toimintatuotot/ -kulut %	18	18,6	17,4	16,7	16,7	13,4	13,5	12,9	11,8
	Vuosikate/poistot %	78	105	124	99	142	102	48	42	243
	Vuosikate, e/asukas	174	285	440	327	514	527	200	166	860
	Verotulot yhteensä (1000 e)	16.516	16.854	18.802	18.490	17.867	18.359	17.060	17.289	17.462
	Valtionosuudet (1 000 e)	21.293	21.892	22.327	21.930	22.543	21.915	21.278	21.552	22.633
Tase										
	Omavaraisuusaste %	63	65	63	63,4	61,2	64,1	64,3	67,1	67,5
	Lainakanta (1 000 e)	8.106	6.839	8.682	7.999	10.650	11.641	10.864	9.086	9.492
	Lainat, e/asukas	1.424	1.216	1.577	1.499	2.034	2.267	2.184	1.868	1.992
Rahoituslaskelma										
	Investointien tulorahoitus, %	33	73	99	37	106	118	98	31,94	763,3
	Kassan riittävyys, pv	22	18	28	12	26	21	14	7,12	48
Konsernitase										
	Omavaraisuusaste %	48	46	46	43	42	45	43,8	42,9	45,3
	Lainakanta (1 000 e)	15.323	17.015	18.596	20.571	23.187	21.383	19.475	19.229	20.595
	Lainat, e/asukas	2.692	3.027	3.379	3.854	4.428	4.165	3.915	3.953	4.321
Konsernin rahoituslaskelma										
	Investointien tulorahoitus, %	43,6	56,4	74,2	40,5	95,1	47,6	57,7	48,3	315,8
	Kassan riittävyys, pv	38	33	41	31	42	37	36	22,1	47
Asukasmäärä 31.12.		5.693	5.622	5.504	5.337	5.236	5.134	4.974	4.864	4.766

8 Vaikuttamistoimielimet

Kunnassa toimii sote-neuvottelukunta, veteraaniasian neuvottelukunta, nuorisovaltuusto, vanhus-neuvosto ja vammaisneuvosto. Näihin kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kunnanhallitus.

Vanhus- ja vammaisneuvoston sovitut toiminnot on kiitettävästi toteutuneet: vanhuksille ja erityisryhmille on ollut monipuolista toimintaa. Tarkastuslautakunta on ilahtunut, että nuorisovaltuuston edustajat on käynyt aktiivisesti lautakunnan kokouksissa!

Tarkastuslautakunta toivoo, että edellä mainitut vaikuttamistoimielimet tiedottaisivat päätöksenteostaan ja toiminnastaan julkisesti esimerkiksi Ilomantsin kunnan nettisivuilla.

9 Sosiaali- ja potilasasiamiehen selvitys 2020

Asiakkaan ja potilaan asema, lakisääteiset tehtävät ja asiakkaan ja potilaan oikeudet, ovat sosiaali- ja potilasasiamiehen perustehtävä.

Siun Soten tarkastuslautakunta ja Ilomantsin kunnan tarkastuslautakunta kokoontuivat ja kävivät keskustelua mahdollisesta tulevasta yhteistyön ja työtapojen kehittämisestä.

Tarkastuslautakunta ei saanut materiaalia arviointikertomuksen laatimiseen mennessä. Tarkastuslautakunta toivoo, että jatkossa materiaalit tulisivat hyvissä ajoin. Tarkastuslautakunta olettaa, että viivästyks on vuoden 2020 osalta poikkeustilanteesta johtuen.

10 Jaostot, toimikunnat ja työryhmät

Yllämainitut ovat tärkeitä kunnan päätösprosessin valmistelutyössä. Toimikunnissa ovat edustettuina työnantajan (kunnan), kunnan työntekijöitä ja ammattiliittojen edustajat. Yt-toimikunta valmistelee henkilöstöjaostolle työehtosopimukseen kuuluvia asioita. Henkilöstöjaosto käsittelee yt-toimikunnan esitykset ja tekee tarvittavat päätökset.

Jaostot, toimikunnat ja työryhmät ovat varsin hyviä apuelimiä päätöksentekoprosessissa. Ongelmallisena voi nähdä sen, että pitkälti samat henkilöt ovat näissä edustettuina. Monet ovat päättämässä valmistelemiaan asioita. Tiedottamista jaostotyöskentelystä on vähän ja tarkastuslautakunta esittää harkittavaksi lisää läpinäkyvyyttä.

Asian lautakunta nosti esille jo 2018 arviointikertomuksessa:

”Jaostojen, toimikuntien ja työryhmien työskentely nopeuttaa ja keskittää päätöksentekoprosessia, mutta sen ongelmana on tiedonkulku. Kyseisten toimijoiden pöytäkirjat ovat todella suppeat eivätkä juurikaan kerro jaostoon kuulumattomalle valtuutetulle mitään saatikka tavalliselle kuntalaiselle prosessi jää varsin etäiseksi. Valtuuston rooli on turhan usein pelkkä valmisteltujen esitysten hyväksyminen keskusteluitta.”

10.1 Liikennetyöryhmä

Liikennetyöryhmän toiminta vuonna 2020:

- Liikennetyöryhmä jakoi liikenneturvallisuutta lisäten heijastimia.
- Ruokalarakennuksen rakentamisen ajalta liikenne alueella on muutettu takaisin normaaliksi.
- Nopeusnäyttöihin käytetty turvallisuuden lisäämiseksi.

Kaikki suunnitelmat eivät kuitenkaan toteutuneet mm tieliikenne koulutus kunnan henkilöstölle ja luottamus henkilöille jäi puutteelliseksi.

10.2 Katsaus sisäilmatyöryhmän toimintaan 2020

Sisäilmatyöryhmä kokoontui kerran vuonna 2020. Työryhmä käsitteli ala- ja yläkoulun sekä lukion syyskuun 2019 – helmikuun 2020 välisenä aikana tulleet sisäilmakyselyn tulokset. Kyselyt olivat koulun oppilaille sekä henkilöstölle

Kyselyiden perusteella ala- ja yläkoulun oppilaiden kokemus koulun sisäympäristön laadusta oli pääsääntöisesti tavanomainen. Lukion oppilaat kokivat kuitenkin enemmän useita olosuhdehaittoja verrattuna muihin suomalaisiin kouluihin ja lukioihin.

Tulokset viittaavat ilmanvaihdollisiin puutteisiin alakoulussa ja lukiolla. Myös yläkoululla on koettu vetoisuutta ja hajuhaittoja. Oppilaiden sisäilmaan liittyviä ilmoituksia on tullut alakoulusta neljä kappaletta ja yläkoulusta neljä kappaletta. Lukiosta ei tullut yhtään. Ilmoitusten syynä on ollut yskää, silmien kutinaa, päänsärkyä, väsymystä sekä kurkku ja korvakipuihin.

Henkilöstön sisäilmastokyselyssä tulokset viittaavat samoihin oireisiin ja ongelmiin kuin koululaisten kyselyssä. Sisäilmasto ongelmat viittaavat selvästi ilmanvaihdollisiin ongelmiin.

Sekä ylä- ja alakoululla on ryhdytty toimenpiteisiin ilmanlaadun parantamiseksi. Kuuteen alakoulun luokkatilaan on tehty ilmanvaihtomuutoksia ja niistä on jo tullut positiivista palautetta. Ilman laatu on parantunut ja veto ja melu vähentynyt huomattavasti. Yläkoululla on suoritettu kellaritilojen alipaineistusta ja siellä on paine-eroseuranta.

Sisäilmatyöryhmän kokouksessa päätettiin samalla sopia henkilöstöinfo tilaisuuksista ja oppilaiden vanhemmille tiedottamisesta.

Koulujen remontointia jatketaan ilmanlaadun parantamiseksi.

10.3 Vanhus -ja vammaisneuvosto sekä Nuoristotoimi

Vanhuksille on järjestetty kiitettävästi toimintaa mm. vanhustenviikon tapahtumat onnistuivat hyvin. Kuulokerho peruttiin luennoitsijan puuttumisen vuoksi. Kunnan ja kansalaisopiston älypuhelin neuvontapalvelu jäi ikävä kyllä ilman osallistujia. Positiivisena nähdään, että sivukylien asiointiliikenne käynnistettiin. Korona huomioitiin neuvostossa ja toimittiin asian vaatimalla tavalla.

Mantsin nuorten toteuttamat nuorisodiscot olivat suosittuja. Korona takia retkiä ei järjestetty ja tutustuminen muiden maan nuorisovaltuustojen kanssa netin kautta ei nuorisoa kiinnostaneet. Mantsin nuoret osallistuivat aktiivisesti lautakuntien kokouksiin.

10.4 Elinvoimajaosto

Jaosto on kokoontunut yhteensä kaksi kertaa vuoden aikana.

Kokouksissa käsitelty Ilomantsin kunnan elinvoimaohjelmaa, elinkeinojen kehittämisen hankemäärärahaa sekä kunnan ja business Joensuu Oy:n toimenpiteet koronavirustilanteesta.

Ilomantsin kunta ja konserniyhtiöt ryhtyivät omilla tahoillaan poikkeustilanteesta vaativiin olosuhteisiin. Kunta on seurannut aktiivisesti eri tahojen koronatiedotusta.

Ilomantsin kunta käynnisti yhdessä business Joensuun kanssa yksinyrittäjien korona avustusten hakemisen ja toimeenpanon valtionavustuksista. Työ ja elinkeinoministeriö myönsi Ilomantsin Kunnalle enintään 188 000 euroa käyttöön ja myönnettävä avustus oli 2 000 euroa yrittäjää kohti. Määrärahoista käyttämättä jäävä osuus oli kunnan palautettava takaisin ministeriölle.

Lisäksi yrittäjien oli mahdollista hakea Business Finlandilta kehittämisrahoitusta. Tässä yrittäjiä avusti Business Joensuu.

Tarkastuslautakunnan mielestä on hyvä, että yrittäjiä tuetaan korona-avustuksin tässä vaikeassa tilanteessa.

Jaosto kävi läpi vuosien 2017-2020 elinvoimaohjelmaa ja kävi evästekeskustelun elinvoimaohjelman jatkovalmistelun pohjaksi.

Edellisvuonna aloitettu selvittely arvolisäveron alentamisesta ei ollut edennyt tai ainakaan siitä ei ollut pöytäkirjoissa mainintaa. Tarkastuslautakunta jää edelleen mielenkiinnolla odottamaan miten selvitys etenee.

11 Viranhaltijapäätökset

Viranhaltijapäätös tarkoittaa viranhaltijan yksin tekemää päätöstä jossain asiassa. Kuntalain 140 §:n mukaan päätökset annetaan tiedoksi kunnan jäsenelle pitämällä pöytäkirja nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Vuonna 2020 kunnassa tehtiin 70 viranhaltijapäätöstä (vuonna 2019 256 viranhaltijapäätöstä).

Toimielimet delegoivat eli siirtävät kunnassamme päätösvaltaansa virkamiehille yhä enemmän. Sen myötä viranhaltijat käyttävät kasvavassa määrin heille annettua päätösvaltaa. Lakisääteisten rutiiniasioiden päätöksenteko on sekä järkevää että joustavaa hoitaa viranhaltijoiden toimesta.

Kuntademokratian kannalta on selkeää tarvetta selvittää viranhaltijapäätöksen sisältöä paitsi kuntalaisille myös valtuutetuille. Tarkastuslautakunta suosittelee myös kuntaa pitämään viranhaltijapäätökset helpommin saatavilla.

12 Aloitteet

Aloiteoikeus perustuu kuntalain 23 §:ään. Kunnan asukkailla ja muilla jäsenillä on oikeus tehdä kunnalle aloitteita sen toimintaa koskevissa asioissa. Lisäksi palvelun käyttäjällä on oikeus tehdä aloitteita kyseistä kunnan palvelua koskevassa asiassa. Kunnan on ilmoitettava aloitteen tekijälle aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet. Lisäksi kunnan valtuuston tietoon on saatettava vähintään kerran vuodessa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt aloitteet ja niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet. Jos aloitteen tekijöinä on vähintään kaksi prosenttia kunnan asukkaista, on asia otettava käsiteltäväksi kuuden kuukauden kuluessa asian vireille tulosta.

Kunnanvaltuustolle tehtiin yksi aloite, joka ei toteutunut.

13 Tarkastuslautakunta tuo esille seuraavat asiat:

Ilomantsi tarvitsee kipeästi uusia asukkaita ja heidän mukanaan tuomaa elinvoimaa. Syrjäisestä sijainnista on tullut viimeaikojen tapahtuminen myötä etu, mutta kilpailu kuntien kesken uusista asukkaista ja matkailijoista kovenee.

Siksi ulospäin suuntautuvaa viestintää on syytä tehostaa. Alueelle on muuttanut esimerkiksi viestinnän ammattilaisia, joiden kanssa kunnan olisi luontevaa tehdä yhteistyötä. Kunta voisi lisätä myös omaa somenäkyvyyttään.

Vaikka kunta on parantanut viestintäänsä, tarkastuslautakunta katsoo, että kunnan tulisi kiinnittää yhä enemmän huomiota myös sisäiseen viestintään.

Päätöksentekoon liittyvä tiedottaminen ja viestintä on keino lisätä kuntalaisten kiinnostusta kuntapolitiikkaan. Se tuo paitsi läpinäkyvyyttä päätöksentekoon, niin voi nostaa myös kunnan matalaa äänestysprosenttia.

Loppusanat

Tarkastuslautakunta katsoo, että kunta on onnistunut asettamissaan tavoitteissa riittävässä määrin. Kunnan toiminta, toimintatavat sekä palvelujen järjestäminen on ollut tarkoituksenmukaista.

Kuntien taloudellinen tilanne on vaikea. Koronaepidemia on tehnyt tilanteesta entistä haasteellisemmän. Moni tavoite on jäänyt toteutumatta. Kunnanhallitus, -valtuusto ja lautakunnat, eivät ole päässeet niille asetettuihin tavoitteisiin.

Vaikka vuoden 2020 tilinpäätös oli positiivinen, on tulevaan varauduttava. Haasteita kunnassamme riittää. Ilomantsilla on kuitenkin vielä edellytykset tarjota kuntalaisille hyvän elämän eväät.

Tarkastuslautakunta kiittää kaikkia luottamushenkilöitä sekä viranhaltijoista hyvästä yhteistyöstä. Kiitos myös kaikille mukana olleille poikkeuksellisesta vuodesta ja antoisasta valtuustokaudesta.

Tarkastuslautakunnan mielestä työ lautakunnassa on ollut antoisaa ja mielenkiintoista. Toivomme uuden vaalikauden luottamushenkilöille onnea ja menestystä luottamustoimissaan.

Tarkastuslautakunta on näköalapaikka koko kunnan toimintaan!

Ilomantsissa 17.5.2021

Ilomantsin Tarkastuslautakunta

Risto Ikonen
Puheenjohtaja

Juha-Matti Sallinen
Varapuheenjohtaja

Eija Hiltunen
Jäsen

Silja Jeskanen
Jäsen

Sirpa Möller
Jäsen

Kalevi Mielonen
Jäsen

Taisto Vanhanen
Jäsen